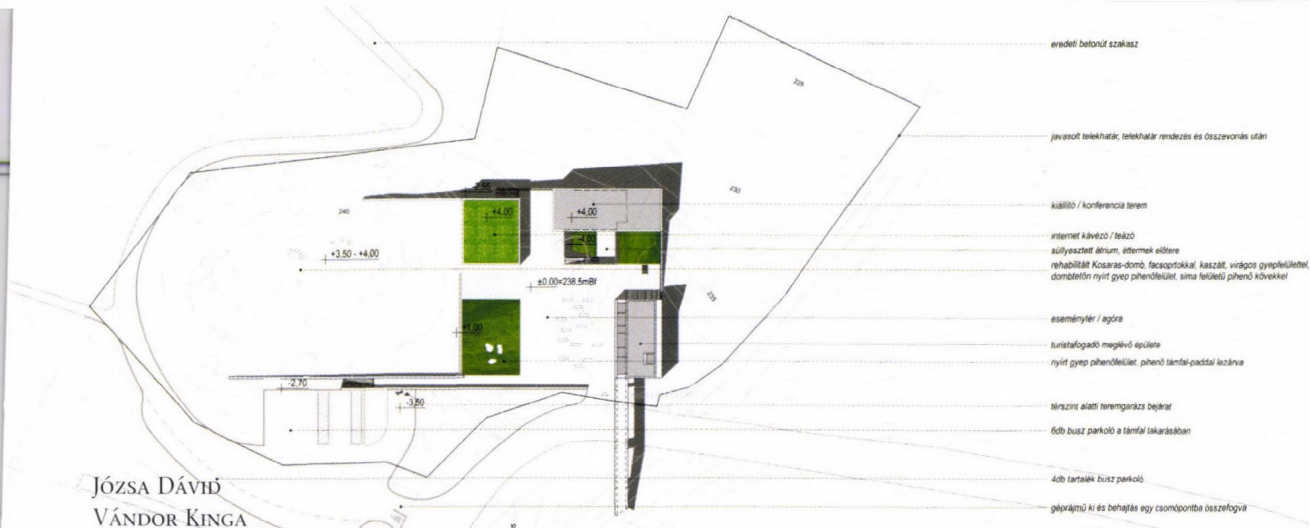

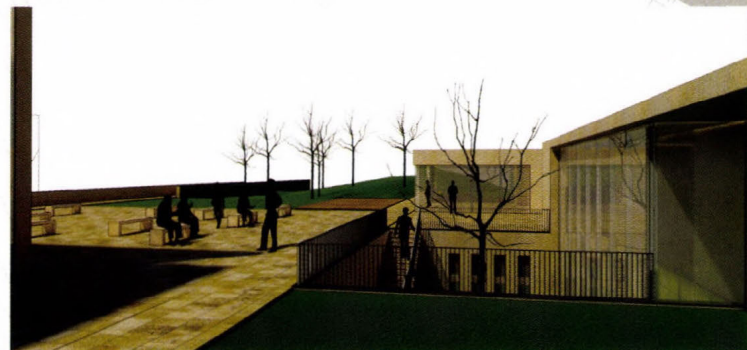
JÓZSA DÁVID
VÁNDOR KINGA

A Pannonhalmi Főapátság fogadóterületeinek fejlesztése (tervpályázati terv ismertetése)

*Redesign of the receiving area of the monastery of Pannonhalma
(introduction of a design competition entrant)*

LEKTOR | CSÁGOLY FERENC

2006 márciusában a Pannonhalmi Főapátság építészeti tervpályázatot írt ki az apátság főbejárata alatt fekvő Kosaras-domb létesítményeinek áttervezésére. Jelen írás a Józsa Dávid, Páhi András, Papp Zoltán, Vándor Kinga szerzőcsoport által benyújtott II. díjas pályaművet ismerteti.

A TERVEZÉSI FELADAT

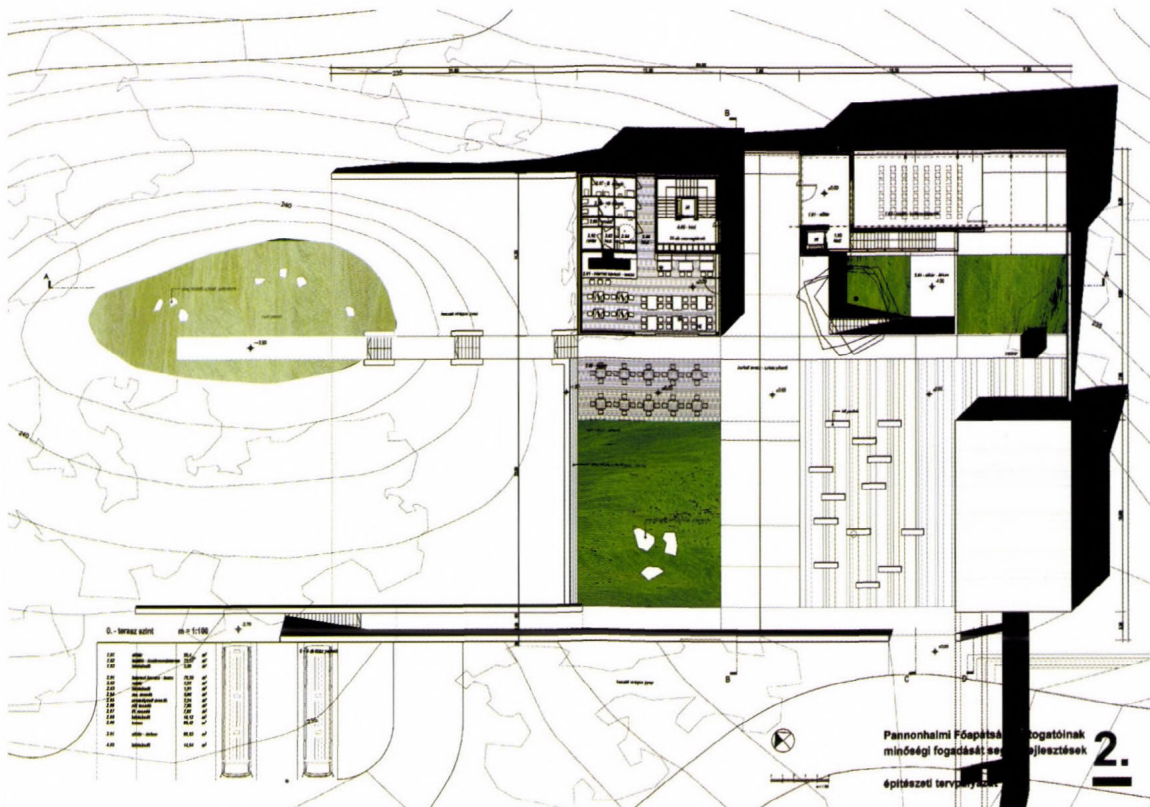
A Kosaras-domb a monostorhoz vezető országút utolsó kanyarulatában fekszik, mielőtt az a kapu elé érne. Az útról itt már nemigen látni az apátságot – melynek épületei eddig mindenhol nézve a táj fölé magasodtak –, túl közel értünk már, az erdő, a hegyoldal, a kanyar elfedik előlünk, hogy majd csak tényleg a főkapunál pillantsuk meg újra, immár egészen más szemszögből és léptékben.

A dombon álló épített elemek most igen rendetlen összhatast keltenek. A tetejét úgy szólván „lecsapták”, hogy a parkoló nagyobb lehessen. Az épületek elhelyezkedése, a parkoló kontúrja ötletszerű; anyaghasználatában, kialakításában minden rendezetlen és elavult.

Ezekről eltekintve szép ez a hely, messzire ellátni minden irányban, és a táj egészen gyönyörű.

A Pannonhalmi Főapátság Skardelli György tervei alapján, a Kosaras-domb szélén, az út kanyarolata mellett, felett 2003-ban turistafogadót építtetett. Az épület jegypénztár, mosdókat, előadótermet, mindenekelőtt pedig a főkapuhoz vezető gyalogösvényt indító lépcsőt és hidat foglalja magába. Ez az épület megjelenésében és funkciójában is előretolt kapuzata a főapátságnak, a profán világ határát meghúzó jel.

helyszínrajz 1.- a Kosaras Domb és az Apátság elhelyezkedése

21

Maga a Kosaras-domb a monostor „előszobája”. Itt kell elhagyni az autót, buszokat, a monostorba innen már csak gyalog lehet továbbmenni, szervezett vezetéssel, a gyakorló monostor életére tekintettel, térben, időben és hangerőben korlátozott módon.

A tervezési feladat a Skardelli-féle épület előtti, meglévő parkoló és étterem újragondolása. Jelen formájukban, sem a kor, sem a hely szellemének, sem pedig az új turistafogadó épület építészeti világának nem felelnek meg. A kiírás szerint – egy kisebb kiállítóteremmel kiegészítve – lényegében a meglévő funkciókat kell új, szebb,

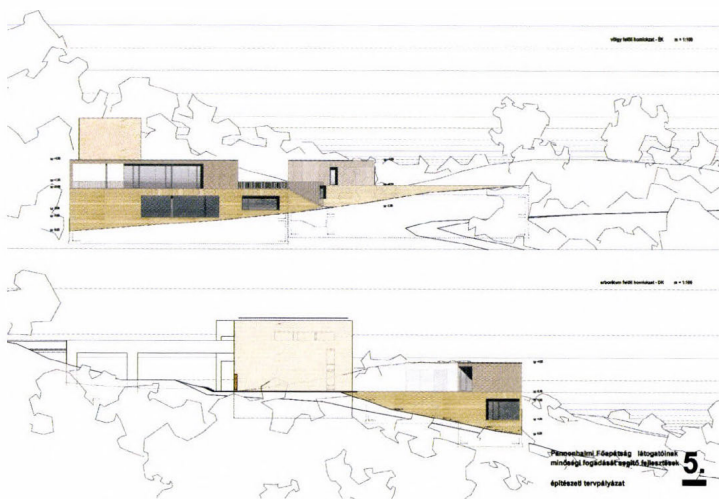
a tájba jobban illeszkedő formába önteni úgy, hogy az új együttesben a turistafogadó épülete megmaradjon jelenlegi, hangsúlyos helyzetében.

A Pannonhalmi Főapátság és környezete világörökségi terület. Bár műemléki épülettel, építménnyel a tervezési terület nem összelátható – a tervező dolga így kétségkívül sokkal egyszerűbb –, a tervezett épületnek a táji, természeti adottságokon és a meglévő fogadóépületen túlmenően mindenképpen az apátság múltjához és szellemiségéhez méltónak kell lennie – legyen ez a kritérium bármily nehezen megfogható.

TERVEZÉSI ALAPELVEK

A helyszíni bejárást követően a következő alap gondolatok fogalmazódtak meg bennünk:

- A tájsebet a Kosaras-dombon rekurzíválni kell, vissza kell adni a természetnek. Az új épületeket koncentráltan, a természetben megbúvóan kell kialakítani.
- A turistafogadó épületét az új beépítéssel keretbe foglalva kell erősíteni annak dominanciáját és „Landmark” jellegét.
- Létre kell hozni egy szabadon használható közösségi teret, egyfajta tágas találkozóhelyet és szabadterit

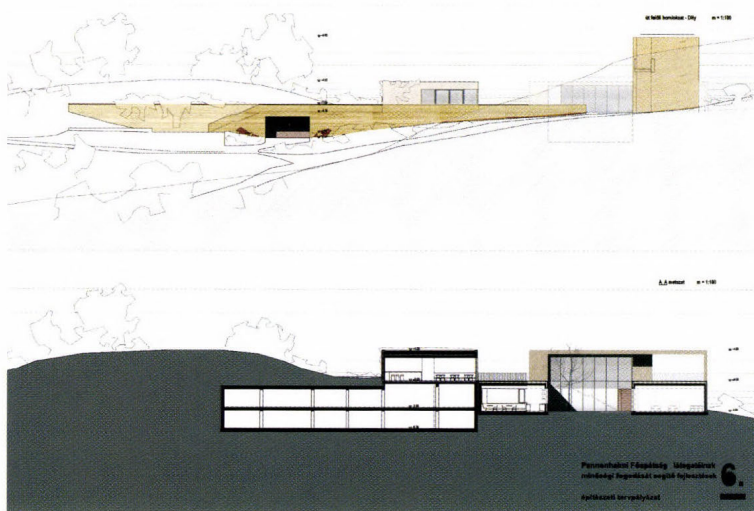

3 |

- Itt nem egy emberöltő az időegység. Az új épületek építészeti karaktere egyfajta időtlenséget kell, sugározzon. A meglévő helyzetekből, szellemiségből, építészeti és természeti környezetből kell szervesen „kinőniük” – a fogadóépület és a táj által megkezdett mondatot kell befejezniük – ahelyett, hogy rátelepednének azokra. A tervezési elv alapja tehát a kontinuitás, a hagyomány.

előadóteret, valamiféle szelíd, civil ellenpontot, ahol a profán élet megtalálhatja a maga terét, ahol szabadon lehet még beszélgetni, a gyerekeknek rohangászni, szaladgálni, s amely felkészíti a monostor szigorú, kötött világára.

- Az apátság épületegyüttesén tettenérhető az „épített” és a „természetes” éles határvonal mentén különváló, mégis harmonikus együttese, ahogy ennek bástyái, várfalai éles szögleikkel a környező juharligetek felhőibe fúródnak. A „régiekre” jellemző szellemiség áthatja az egész tájat: a legnagyobb gondossággal alakították ki mindazt, amire az adott funkció betöltéséhez elengedhetetlen szükség volt, de ezen fölül mindent meghagytak a maguk érintetlenségében úgy, ahogyan azelőtt volt. A történeti hagyomány, a védett építészeti és tájegyüttes tiszteletre tanít, s ezért a táj léptékének, mondhatni lelkének a mai tervekben is meg kell jelennie.

4 |

A TERVPÁLYÁZATI TERV BEÉPÍTÉSI KONCEPCIÓJA

A támfalakkal szegélyezett függőkert keretébe foglalt épületegyüttes a fogadóépület „aurájának” határán áll. Az útról nem látszanak az új épületek, ebből az irányból a fogadóépület most is magában, jelként magasodik az érkező fölé.

A dombból induló és az épület előtt elfogyó támfal ezt a jelet erősíti. Mellvédje mögött alakul ki a turistaforgatag fogadására elengedhetetlen eseménytér, az „agóra”. Az új épületek a tetőterasz keleti szélére kerültek, ahonnan a völgy felé egyedülállóan szép táj tárul a látogató elé.

Az új beépítés tömege nagyjából a felszín, az agóra alá épülhet, így sem a táj, sem a fogadóépület fölött nem dominál. A felszínen mindössze két pavilon jelenik meg – illetve a

tér felől nem látható módon, a domb keleti oldalába nyílnak az étterem és a kiállítóterem az alsó szinten –, de elérni ezeket is fölülről, a tér felől lehet. Az alsó szinten kapnak helyet a konyhák, raktárak, egyéb gazdasági helyiségek, a személyautó-parkoló.

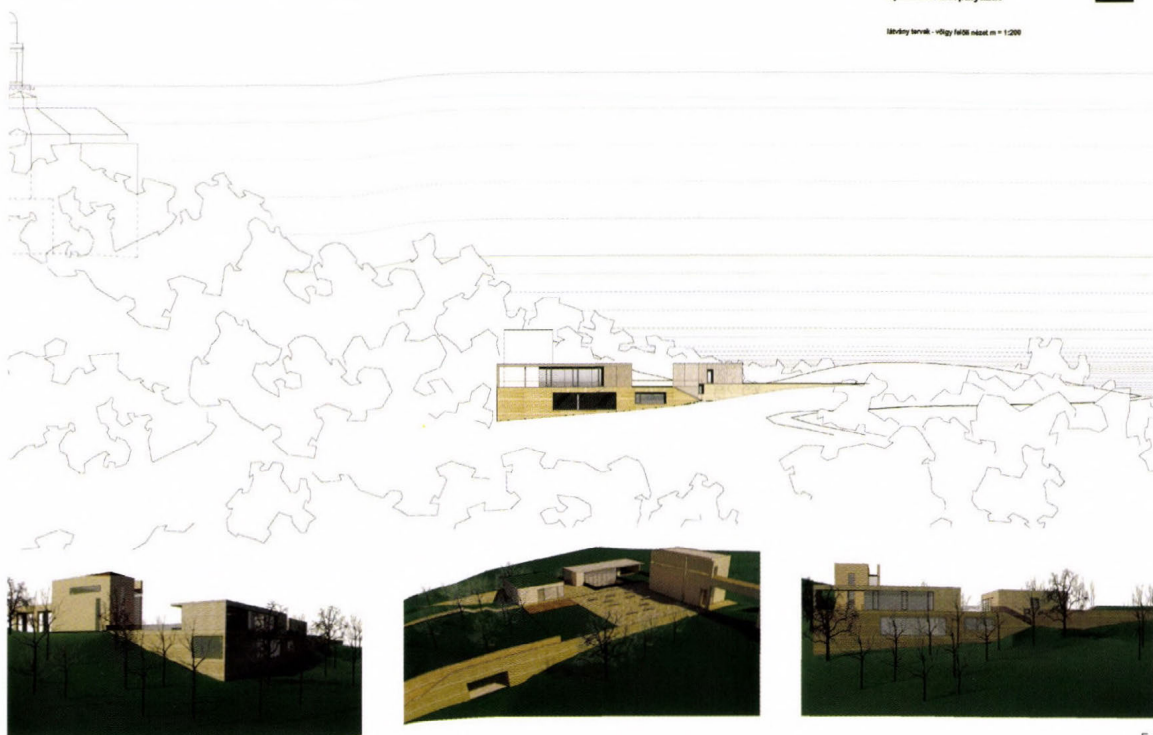
A tér északi oldalán a visszaállított Kosaras-domb teteje természetes kilátópontként és ligetes pihenőfelületként szolgál. Az agóra, az új épületek felszínen megjelenő részei és a Skardelli-féle ház így a két domb között megbújva a tájba simul.

A teret jelenleg átszelő autótú a terv szerint megkerüli a dombot. A tér egyik, az útról sem látható szegletében, a felszínen kapnak helyet a buszparkolók, az alagsor belmagasságát jelentősen csökkentve.

Pannonhalmi Főapátság látogatóinak
minőségi fogadását segítő fejlesztések
építészeti tervpályázat

8.

Méret: 1:200

61

A TERVPÁLYÁZATI TERV SZABADTÉR-ÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓJA

A fogadóter szabadtér-építészetének megfogalmazásakor a „kevesebb több” elvét követtük úgy az elfoglalt terület, mint a formai elemek tekintetében. Az épített elemek vállaltan mesterséges jellegét a domb fennmaradó részeinek erősen természetközeli kialakítása ellensúlyozza.

71

81

A fogadóépület előtti széles teraszt ÉNy-DK irányban három tengely szeli át. A két szélső tengely a domb lábához, a középső pedig a domb tetejére vezet az agórától.

A tulajdonképpeni eseménytér a terasznak a Fogadóépület előtti része – nagy, egybefüggő burkolt felület, amely a domb felőli végén nyírt pázsitként folytatódik, majd egy hosszú, a támfalnak támaszkodó ülőfelületben végződik. Az agóra alkalmas gyülekezésre, kisebb előadások megtartására, jó időben a kávézó asztalainak kihelyezésére, vagy arra, hogy a gyerekek a fárasztó kirándulás után itt egy kicsit szabadabban „kifussák magukat”. Állandó berendezése igen egyszerű: szórtan elhelyezett támla nél-

- 5 | távlati kép a völgy (ÉK) felől
- 6 | fotó az út felé (DNy felé) (meglévő állapot)
- 7 | panorámafotó az étterem teraszáról (kb. a leendő domb teteje) (meglévő állapot)
- 8 | fotó a Skardelli-híd alól a dombra (meglévő állapot)

küli padok és a gyepebe rakott néhány nagyobb, sima felületű sziklatömb tagolják – utóbbiak ülőfelületként is, játékként is szolgálhatnak a gyerekeknek. Fák a teraszra a mélygarázs miatt nem kerülhetnek, vízfelületek alkalmazása pedig a hely alárendelt szerepe, az egyszerű fenntartás iránti igény, illetve a monostor puritán szellemisége miatt nem lett volna helyénvaló. A nyári hőség ellen a környező ligetek felőli szél és a napernyők védenek.

A középso társaság nyírt pázsitfelülete a domb tetejéig fut fel, de a környező növényzet a táj jellegéhez igazodóan extenzíven fenntartott, évente 2-3-szor kaszált virágos gyept. A rétben szórtnak honos fák, facsoportok állnak (*Tilia cordata*, *Acer platanoides*). A támfalakra borostyán, vadszőlő fut.

Az étteremhez vezető átrium udvarterében egy bükkfa (*Fagus sylvatica*) kap helyet, alá a mély árnyékba páfrányok kerülnek.

ZÁRSZÓ

A terv beépítési javaslata egyértelmű térrendezési-környezetalakítási koncepcióra alapozott, amely szerint a meglévő fogadóépület által jelzett koordináta-rendszerben további két új épülettömmel és az általuk képzett

térfalakkal határolt, jó arányú gyalogos térre szervezi a látogatóforgalom fogadását. Az itt megfogalmazott épített együttest szervesen egészíti ki a Kosaras-domb rehabilitált zöldfelülete. Az így kialakított kompozícióban a fogadóépület dominanciája megmarad, az alacsonyabb, jó arányú tömegekkel a harmonikus, egymást erősítő elemek finom összehangolása meggyőző.

A díjazott pályaművek, a kiírás és a zárójelentés teljes szövege az Építész fórumon (www.epiteszforum.hu) megtekinthetők.

Jegyzet

1. I. díjban részesült a 27. sorszámu pályamű. Szerzői: Szalai Judit Annamária, Dick Sikkes, Albel Éva, Bártol Nándor, Meta van Drunen, Földemesi Zsuzsa, Csaba Tímea
ROELEVELD-SIKKES ARCHITECTS
Hungary Kft.

II. díjban részesült a 6. sorszámu pályamű. Szerzői: Józsa Dávid okl.építész, Páhi András építész tervezőművész, Papp Zoltán okl.építész, Vándor Kinga okl. tájépítész / Archi.doc Építésziroda Kft.

III. díjban részesült a 23. sorszámu pályamű. Szerzője: Lévai Tamás

Megvételtben részesült a 18. sorszámu pályamű. Szerzői: építész tervező Wagner Péter, Fekete Ibolya, Gáspár Zoltán König és Wagner Építések Kft.

Megvételtben részesült a 19. sorszámu pályamű. Szerzői: Tomay Tamás, Galina Zoltán, Szabó Zoltán

Megvételtben részesült a 26. sorszámu pályamű. Szerzői: Török Áron, Vági János, Bruckner Csilla

A bírálóbizottság elnöke Hortobágyi T. Cirill perjel, társelnöke Cságyoly Ferenc DLA volt.

2 Idézet a Bírálóbizottság zárójelentéséből.

SUMMARY

In March 2006 Abbacy Pannonhalma of announced a design competition to redesign the reception area of the monastery. This article introduces the partaker project of the authors Dávid Józsa, András Páhi, Zoltán Papp architects and Kinga Vándor landscape architect; which won the second prize of the competition. The area, which was to be designed, is in the last crook before the road reaches the main entrance of the monastery. It serves as a parking and arrival space, with coffee and souvenir shop as well; but the appearance of the building complex is not worthy now of the architecturally and historically dignified Monastery of Pannonhalma.

The task was to re-compose the complex, with more or less the same program, but a much better appearance - which is in harmony with the landscape and the new reception building (built in 2003, architect: György Skardelli). The latter is a landmark, in which there is a lecture room, and a stairway, guiding to the footpath to the monastery through a bridge above the road.

The basic principles of the designer team were the following ones:

1. the new complex must be more subordinated to the landscape; and the hilltop - which is cut down momentarily-must be rebuilt.
2. the new buildings must be dependent on the Skardelli-building; they should strengthen instead of breaking the force of its landmark character.
3. an open space should be created, which is to be used free, and counterpoints the closed and rigorous character of the monastery. (This square hides the parking lot of the cars at the same time).
4. the character of the built elements should be openly man-made; but its environment has to remain absolutely natural.
5. the architectural characteristics should be timeless - as the buildings of the monastery are.